

Eğitimde Kültürel Okuryazarlık Araştırmaları Üzerine Bilimsel Haritalama Analizi

Muhammed Zeki Güz mzekiguz@gmail.com
Gazi Üniversitesi

Emine Özer emineiikiz@gmail.com
Gazi Üniversitesi

Orhan Aktaş ohn_aktas@hotmail.com
Gazi Üniversitesi

Bahadır Kılcan bahadir@gazi.edu.tr
Gazi Üniversitesi

Öz:

Kültürel okuryazarlık, öğrencilere farklı toplumların değerlerini, geleneklerini, inanç sistemlerini ve tarihsel birikimlerini anlama yetisi kazandırır. Bu beceri empati kurmayı, eleştirel düşünmeyi ve demokratik katılımı geliştirmenin yanı sıra insani ve toplumsal erdemleri güçlendirir. Farklı kültürlerle sağlıklı iletişim kurabilen bireyler, hem bireysel ilişkilerde hem de toplumsal düzeyde daha duyarlı ve sorumlu davranışlar sergiler. Küreselleşen dünyada kültürel okuryazarlığa sahip olmak, sosyal uyumu pekiştirirken akademik ve mesleki başarıyı da destekler. Ayrıca, kültürel çeşitliliğe duyarlı bir eğitim ortamı, hoşgörüyle besleyerek daha kapsayıcı, adil ve barışçıl bir toplumun inşasına katkı sağlar. Sözü edilen bu önem ışığında son yıllarda eğitim alanında kültürel okuryazarlık çalışmalarında yaşanan hızlı artış, araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmanın amacı, eğitim araştırmalarında kültürel okuryazarlık ile ilgili dergi yayınlarının bibliyometrik yönlerini analiz etmektir. Belirtilen analiz için WoS, Scopus, PubMed, Lens ve Dimensions veri tabanlarından toplanan veri kümesi R-Studio aracılığıyla incelenmiştir. Buna göre kültürel okuryazarlık ile ilgili yayın sayısında 1987-2017 yılları arasında dalgalanmalar yaşansa da son yıllarda artış eğiliminin olduğu görülmektedir. Eğitim alanında kültürel okuryazarlık ile ilgili ilk yayın 1973 yılında yayımlanmıştır. Eğitim alanında kültürel okuryazarlık ile ilgili en fazla yayın yapan ve en etkili dergi olarak "Interchange" dergisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Kültürel okuryazarlık ile ilgili makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler "education, teaching, curriculum, literacy" olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların kültürel okuryazarlık konusunda çalışmalar yapan araştırmacılara genel bir bakış açısı kazandıracağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: eğitim, kültürel okuryazarlık, bibliyometri, r-studio

Abstract:

Cultural literacy provides students with the ability to understand the values, traditions, belief systems and historical backgrounds of different societies. This skill strengthens human and social virtues as well as empathy, critical thinking and democratic participation. Individuals who can establish healthy communication with different cultures exhibit more sensitive and responsible behaviors both in individual relationships and at the social level. In a globalizing world, having cultural literacy reinforces social cohesion and supports academic and professional success. Moreover, an educational environment that is sensitive to cultural diversity contributes to the construction of a more inclusive, just and peaceful society by fostering tolerance. In the light of this importance, the rapid increase in cultural literacy studies in the field of education in recent years has attracted the attention of researchers. In this context, the present study aims to analyze the bibliometric aspects of journal publications related to cultural literacy in educational research. For this analysis, the dataset collected from WoS, Scopus, PubMed, Lens and Dimensions databases was analyzed through R-Studio. Accordingly, although there have been fluctuations in the number of publications on cultural literacy between 1987 and 2017, there has been an increasing trend in recent years. The first publication on cultural literacy in education was published in 1973. It is seen that “Interchange” journal stands out as the most influential journal in the field of cultural literacy in the field of education. The most frequently used keywords in the articles on cultural literacy are “education, teaching, curriculum, literacy”. It is hoped that the results obtained from this study will provide a general perspective to the researchers working on cultural literacy

Keywords: education, cultural literacy, bibliometrics, r-studio

GİRİŞ

Yakın geçmişe kadar insanlar inanç, adet veya davranış kalıbı olarak homojen topluluklar içinde benzer değerleri paylaşarak yaşarken, teknolojik gelişmeler ve küreselleşmeyle birlikte farklı kültürel kökenlerden bireylerin aynı fiziksel ya da sanal mekânlarda bir araya gelmesi kaçınılmaz hâle gelmiştir. Bu değişim, bireylerin sadece kendi kültürel referanslarıyla anlamlandırdıkları dünyayı yeniden değerlendirmelerini gerekli kılmış, kültürel çeşitlilik içinde sağlıklı iletişim kurabilme ve önyargılardan arınma ihtiyacını ön plana çıkarmıştır (Gençtürk-Güven, 2021, s. 2). Küreselleşmenin bir sonucu olarak sınırların daha geçirgen hale gelmesiyle birlikte farklı dünya görüşlerine, değerlere, alışkanlıklara ve iletişim biçimlerine sahip insanların bir araya gelme olasılığını arttırmış, bu durum kültürlerarası etkileşimi hem daha yoğun hem de kaçınılmaz bir toplumsal gerçeklik haline getirmiştir (Dündar & Kızık, 2023, s. 145; Kafadar & Şan, 2021, s. 215; Salo-Lee, 2007, s. 74). Bu bağlamda, kültürün ne olduğu ve nasıl tanımlandığı, kültürlerarası etkileşimin daha iyi anlaşılabilmesi açısından önem kazanmaktadır.

İnsan zekasının (esprit) oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılan kültür sözcüğünün cultura'dan geldiği ve geçmişte Latince'de, ‘colere’, sürmek, ekip biçmek; ‘cultura’ ise Türkçe'deki ‘ekin’ karşılığında kullanıldığı bilinmektedir (Güvenç, 1979, s. 96). Tarih içerisinde kültürün farklı dillerde geniş bir yelpazede farklı anlamlarda kullanıldığı bilirse de genel manada kültür ya da onun yerine kullanılan uygarlık; bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun kazandığı (öğrendiği) bilgi, sanat, gelenek-görenek veya bunlara benzer beceri, yetenek ya da alışkanlıkları içine alan karmaşık olarak görülebilen bir bütün olarak tanımlanabilir (Tylor, 1920). Bu tanımlamayla birlikte toplumlar, bulundukları coğrafi ve siyasi sınırlar ne olursa olsun, kendi kültürel değerlerini taşırlar.

Kültür, bir grubu temsil eden belirli davranışları ve bu davranışların temelinde bulunan sosyal gerçekliği şekillendiren düşünceleri de barındırmaktadır (Ferdman, 1990, s. 186). Bu düşünceleri anlamak, analiz etmek ve değerlendirmek, kültürel okuryazarlığın önemini vurgulamaktadır. Toplumsal birikimlerden faydalanmak ve toplumsal bilgiyi etkin bir şekilde kullanabilmek için bireylerin, okuryazarlık becerilerine sahip olmaları gerektiği ifade edilir

(Kafadar & Şan, 2021, s. 215; Önal, 2010, s. 106). Okuryazarlık kelime anlamı olarak Türk Dil Kurumu [TDK]’na göre “okuryazar olma durumu” olarak ifade edilir. Ancak günümüzde okuryazarlık kavramı sayı ve sembollerini okuma, yazma ve anlamının ötesine geçmiştir (Güneş, 2019, s. 226). Okuryazarlık okuma, yazma ve sayma becerilerinin ötesinde, dijital çağın gerektirdiği sürekli gelişen yetkinlikler bütünüdür. Günümüzün hızla değişen bilgi ortamında, anlama, yorumlama, yaratma ve iletişim becerilerini de kapsayan bu süreç, medya okuryazarlığından dijital becerilere, sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık gibi alanlara kadar geniş bir yelpazede sürekli öğrenmeyi içerir (UNESCO, 2025). Bu okuryazarlıklardan bir tanesi de kültürel okuryazarlıktır.

Kültürel okuryazarlık kavramı, ilk kez 1980’lerde E. D. Hirsch tarafından ortaya atılmıştır. Hirsch, bu kavramı ‘Kültür ve Okuryazarlık’ (1980) ile ‘Kültürel Okuryazarlık’ (1983) adlı makalelerinde tartışmış ve ardından Hirsch bu terimi “Kültürel Okuryazarlık” adlı kitabında popüler hale getirmiş ve bir kişinin topluma tam olarak katılabilmesi için temel okuryazarlıktan, yani okuma ve yazma becerisinden daha fazlasına ihtiyacı olduğunu savunmuştur (Gençtürk-Güven, 2021, s. 10; Merryfield, 1989, s. 4; Naqeeb, 2012, s. 42; Ochoa, McDonald & Monk, 2018, s. 511). Kültürel okuryazarlık, toplumsal bütünlüğü güçlendirmek amacıyla bireylerin kendi kültürlerini ve diğer kültürleri tanımaları, bu kültürlerle uygun davranış biçimleri geliştirebilmeleri için gereken bilgi, beceri ve değerlere sahip olmalarını ifade eder (Kafadar & Şan, 2021, s. 216). Maine, Cook ve Lähdesmäki (2019, s. 384-385)’ye göre kültürel okuryazar birey, sadece kültürel bilgilere sahip olan değil, aynı zamanda kültürel çeşitlilikle etkileşime giren, anlamaya açık, hoşgörülü ve empatik birey olarak ifade edilir. Garcia-Mila vd. (2021, s. 1) ise kültürel okuryazar bireyi kapsayıcılık, hoşgörü ve empati gibi tutumlara sahip ve diyalog becerilerini kullanarak başkalarını anlamaya çalışan birey olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda çalışmada, kültürel okuryazarlığın yalnızca belirli bir bilgi setine sahip olmak değil, aynı zamanda farklı kültürel kimlikleri ve mirasları anlamak, onlarla etkileşime girmek ve diyalog kurmak olduğu vurgulanmıştır. Kültürel okuryazarlık ile ilgili temel görüşlerin ardından, konunun literatürde nasıl ele alındığına bakmak yerinde olacaktır.

İlgili alanyazın incelendiğinde kültürel okuryazarlığa yönelik kavramsal inceleme, görüş sunumu ve çözümleme niteliği taşıyan (Demir & Kırır, 2022; Ferdman, 1990; Hirsch, 1984; Maine, Cook & Lähdesmäki, 2019; Naqeeb, 2012; Salo-Lee, 2007), öğretmenlerin görüşlerinin alındığı (Dündar & Kızık, 2023; Kafadar & Şan, 2021), belirli bir program ya da yöntem uygulamasına odaklanan (Cue & Casey, 2017; Garcia-Milà et al., 2021), ölçek geliştirilen (Kılıçoğlu-Kıvrak vd., 2023), betimsel tarama yapılan (Mengüloğlu & Sarıkaya, 2024), strateji önerisi ve vaka incelemeleri içeren (Merryfield, 1989; Ochoa, McDonald & Monk, 2018) ve öğretim programı incelenen (Zor, 2014) farklı türlerde araştırmalar yer almaktadır. Bu araştırmalara ek olarak, kültürel okuryazarlık konusunu bibliyometrik yöntemle ele alan araştırmalar da literatürde yer almaktadır. Syamsijulianto, vd. (2024) “Civic cultural literacy research trends in primary schools” isimli araştırmalarında özellikle ilkokullarda kültürel okuryazarlık ve vatandaşlık literatürünün gelişimini incelemek için bibliyometrik analizi kullanmışlardır. Çalışmada, Publish or Perish (PoP 8) veritabanı kullanılarak toplanan 1000 makale kapsamında analiz gerçekleştirilmiştir. Wang ve Zang (2022) “Cross-cultural learning: a visualized bibliometric analysis based on bibliometrix from 2002 to 2021” isimli araştırmayı 2002-2021 yılları arasında kültürlerarası öğrenme üzerine yapılan araştırmaları sistematik olarak incelemek amacıyla gerçekleştirmiştir. Bibliometrix kullanılarak yapılan bibliyometrik analiz, Web of Science (WoS) veritabanında indekslenen 1.899 makaleyi kapsamaktadır. Kültürel okuryazarlık üzerine çeşitli yöntem ve yaklaşımlarla gerçekleştirilen araştırmalar

literatürde yer alsada eğitim alanında bu kavramın kuramsal ve uygulamalı gelişimini bütüncül biçimde ortaya koyan, sistematik ve görselleştirilmiş analizlerin sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, diğer bibliyometrik araştırmalardan farklı olarak eğitim alanında “cultural literacy” kavramını içeren makaleler; WoS, Scopus, Dimensions, PubMed ve Lens olmak üzere beş ayrı veri tabanında taranıp elde edilen veriler birleştirilerek kapsamlı bir bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, kültürel okuryazarlığı merkezine alan araştırmaların tarihsel seyrinin ve güncel eğilimlerinin sistematik biçimde ortaya konularak literatüre bütüncül bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır. Çalışmada yanıt aranan temel araştırma soruları şunlardır:

- Eğitim disiplninde kültürel okuryazarlık ile ilgili yayımlanan makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Eğitim disiplninde kültürel okuryazarlık ile ilgili en çok atıf alan makaleler hangileridir?
- Eğitim disiplninde kültürel okuryazarlık ile ilgili en çok yayın yapan araştırmacılar, dergiler hangileridir?
- Eğitim disiplninde kültürel okuryazarlık ile ilgili yayımlanmış makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
- Eğitim disiplninde kültürel okuryazarlık ile ilgili yayımlanmış makalelerde popüler konular, temalar nelerdir?
- Eğitim disiplninde kültürel okuryazarlık ile ilgili kurumlar arası ve yazarlar arası iş birliğinde (ortak atıf alma ağı) hangileri ön plana çıkmaktadır?

YÖNTEM

Bu çalışmada, eğitim alanında kültürel okuryazarlık ile ilgili makaleler üzerinde bibliyometrik bir analiz yürütülmüştür. Bir araştırma alanında incelenen konuların çeşitliliği ve sayısının artmasıyla birlikte bilimsel üretimde eğilimler ortaya çıkmaktadır. Bu eğilimler çeşitli istatistiksel analizler yoluyla belirlenir, bunlardan biri de bibliyometrik analizdir. Bibliyometrik analiz, belirli bir konu üzerinde yürütülen araştırmaları, yıl bazında bilimsel üretim grafiğini, en etkili yazarları, kurumları ve kaynakları belirlemeyi, yazarların iş birliği ve atıf ağlarını ve alandaki güncel eğilimleri belirlemeyi içeren kapsamlı bir istatistiksel yaklaşımdır (Aria & Cuccurullo, 2017; McBurney & Novak, 2002). Bu çalışmada, WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens veri tabanlarında indekslenen dergilerde içerisinde "cultural literacy" anahtar kelimesinin geçtiği dergi makaleleri incelenmiştir.

Veri Seti ve Veri Toplama Süreci

Araştırmada “cultural literacy” anahtar kelimesi çalışmanın amacı doğrultusunda WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens veri tabanlarında aranmıştır. Yazarların bu anahtar kelimeyi kullandığı daha güvenilir çalışmalara erişmek için arama sırasında “authors keywords” ve “keywords” seçenekleri tercih edilmiştir. “Cultural literacy” kavramının eğitim alanındaki akademik çalışmalarda ilk kez 1973 yılında kullanıldığı WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens veri tabanlarında yapılan taramalar sonucunda tespit edilmiştir. Bu nedenle, 1973 yılı araştırmanın başlangıç yılı olarak kabul edilmiştir. Verilerin indirildiği 2025 yılı henüz sona ermediğinden ve veri setindeki istatistikleri etkileyeceği düşünüldüğünden, 2025 yılında yayımlanan makaleler veri setine dahil edilmemiştir. Bu nedenle, veri setindeki makalelerin yayın dönemi 1973-2024 ile sınırlandırılmıştır.

Bibliyometrik analizi konu edinen çalışmalar, genelde araştırılmak istenen konu ile ilgili çalışılabilecek sayıda olan farklı çalışmalardan (makale, kitap, bildiri ve tez) oluşan yayın türlerinden meydana gelen veri seti incelenerek (Ellegaard & Wallin, 2015) analizler gerçekleştirilmektedir. Araştırmadaki veri setine erişimin sınırları ve elde edilen veri setindeki gerçekleştirilen işlemler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Kültürel okuryazarlık konulu dergi makalelerine ilişkin veri toplama süreci

Veri tabanları ve arama ölçütleri	Veri toplama süreci
Web of Science (Yazar anahtar kelimeleri)	1. “Cultural Literacy” anahtar kelimesi ile tarama yapılarak 104 çalışmaya ulaşıldı. 2. Bu çalışmalar içinden 2025 yılında yayımlanacak olan çalışmalar hariç tutularak sadece “article” olanlar tespit edilerek 80 çalışmaya ulaşıldı. 3. Daha sonra “Education educational research” kategorisi ve ulaşılan çalışmaların yayımlandığı dil olarak “English” filtrelenerek bu veri tabanında tespit edilen çalışma sayısı 29 olarak belirlendi ve “BibTeX” dosyası biçiminde bilgisayar ortamına kaydedildi.
Scopus (Başlık, özet, anahtar kelimeler)	1. “Cultural Literacy” anahtar kelimesi ile tarama yapılarak 614 çalışmaya ulaşıldı. 2. Bu çalışmalar üzerinden “cultural literacy” and “education” filtrelemesi yapılarak 254 çalışma tespit edildi. 3. Daha sonra 2025 yılındaki çalışmalar hariç tutularak “article” olan çalışmalar ve araştırmaların yayımlandığı dil olarak “English” filtrelenerek bu veri tabanında tespit edilen çalışma sayısı 156 olarak belirlendi ve “.csv” formatı olarak bilgisayar ortamına kaydedildi.
PubMed (Başlık/Özet)	1. “Cultural literacy” and “education” anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak 22 makaleye ulaşıldı. 2. Ulaşılan çalışmaların yayımlandığı yıl olarak 2025 hariç tutuldu, dil olarak “English” seçildiğinde ulaşılan çalışma sayısı 22’de sabit kaldı ve bu dosyalar “txt” formatında bilgisayar ortamına kaydedildi.
Dimensions (Başlık/Özet)	1. “Cultural literacy” anahtar kelimesi ile tarama yapılarak 621 çalışmaya ulaşıldı. 2. Bu çalışmalardan “Education” kategorisi, “article” seçeneği ve “dil olarak “English” filtrelenerek ulaşılan makale sayısı 489’a düşmüştür. Sonra bu dosyalar “.csv” formatı olarak bilgisayar ortamına kaydedildi. R programına dosya tanıtılırken tekrarlı 8 dosya program tarafından elenmiştir. Bu aşamadan sonra 481 veri kalmıştır.
Lens (Başlık, özet, anahtar kelimeler, çalışma alanı)	1. “Cultural literacy” anahtar kelimesi ile “journal article” seçeneği filtrelenerek 2059 çalışmaya ulaşıldı. 2. Subject sekmesinden “education” seçeneği filtrelenerek 414 çalışmaya ulaşıldı. Sonra bu dosyalar “.csv” formatı olarak bilgisayar ortamına kaydedildi.

Tablo 1’de yer alan veri tabanlarından 13.03.2025 tarihinde elde edilen 1102 ingilizce dilinde yazılan kültürel okuryazarlık ile ilgili makale çalışmalarına ait veriler R yazılımında geliştirilen bir kod yardımıyla birleştirilerek mükerrer çalışmalar ayıklanmıştır. Bu ayıklama işlemi sonucunda mükerrer 264 adet çalışma elenerek 838 adet çalışmaya ait “.csv” dosyası bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. “CR_Raw” sütununda “N/A ve none” olan 342 çalışma çıkarılmıştır. Daha sonra kalan 496 verinin bazı bilgileri (yazar, başlık, yayımlandıkları yıl) esas alınarak tek tek A’dan Z’ye doğru sıralanarak tekrardan mükerrer veriler incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde yazar ismi olmayan 5 araştırma veri setinden çıkarılmıştır. Daha önceden uygulanan ve R yazılımında geliştirilen kod yardımıyla yapılan taramada 2 adet mükerrer çalışmanın tespit edilemediği görülmüş ve bu çalışmaların veri setinden çıkarılması sonucu nihai veri seti olan 489 çalışma üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizi için R Statistics programının altyapısı ile uyumlu olan R-Studio programı kullanılmıştır. R programlama dili açık kaynak kodludur ve kullanıcılara birçok farklı

seçenek sunar, bu sayede sürekli güncellenen bir yapıya sahiptir. Kullanıcılar <https://cran.r-project.org> adresinde sunulan paketlerden yararlanabilirler. Bu çalışmada veriler, Napoli Federico II Üniversitesi'nden Massimo Aria ve Corrado Cuccurullo ile iş birliği içinde geliştirilen “bibliometrics” paketi kullanılarak analiz edilmiştir (Karaca & Kılcan, 2023, s. 149). WoS'tan indirilen “BibTeX” dosyası ve Scopus, Dimensions ve Lens'ten indirilen “CSV”, PubMed'den indirilen “Plain Text” dosyaları R-Studio üzerinde “xlsx” formatında birleştirildikten sonra R-Studio'ya eklenen “bibliometrics” paketi aktif hale getirilerek bu arayüze eklenmiştir. Bibliyometri paketinin sunduğu yıllara göre çeşitli analiz türlerinden verimlilik grafikleri, en ilgili yazarlar, kurumlar, ülkeler, yazarların iş birliği durumları, sorumlu yazarların uluslararası işbirliklerinin netliği, “cultural literacy” konusundaki eğilimler ve anahtar kelime analizlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen grafikler ve nicel veriler yorumlanarak eğitimde “cultural literacy” ile ilgili makalelerin genel çerçevesi ve eğilimi ortaya konmuştur (Imaduddin & Eilks, 2024, s. 4).

Etik Kurul İzin Bilgisi

Bu araştırmada, çevrimiçi erişime açık olan veri tabanlarında yer alan makaleler sistematik olarak ele alınmış olup, ikincil veriler değerlendirilmiştir. Bundan dolayı etik kurul izni alınmamıştır.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

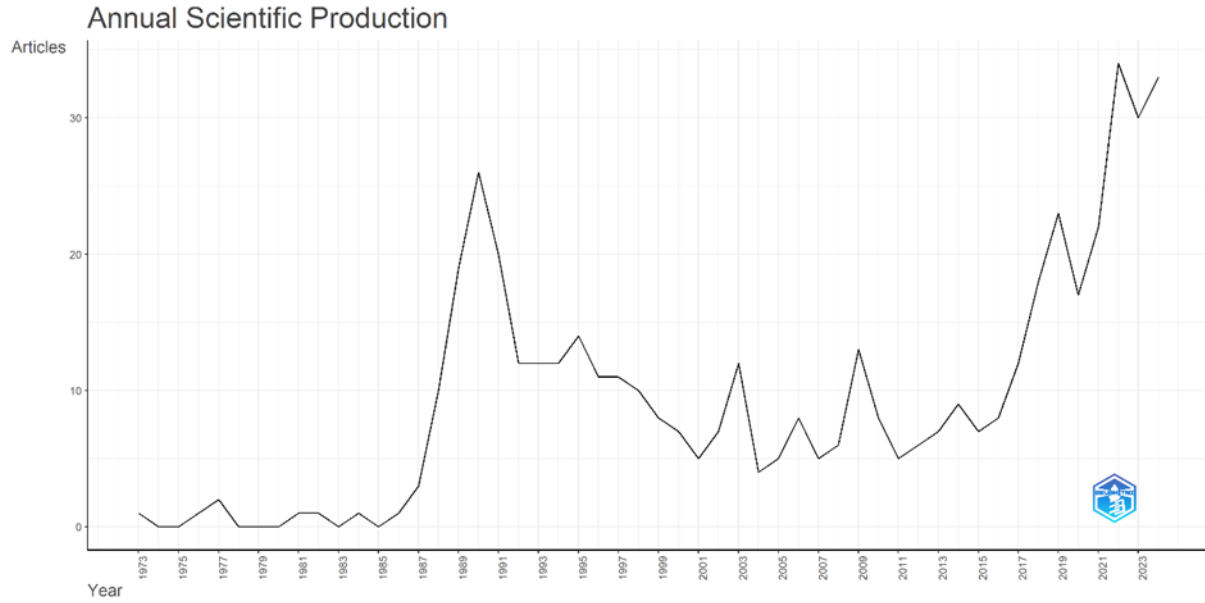
Analiz edilen veri setinde kültürel okuryazarlık üzerine yapılan eğitim araştırmalarına ilişkin elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur. Tablo 1'de kültürel okuryazarlık konusuna odaklanan dergi makalelerine ilişkin temel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2. Kültürel okuryazarlık konusuna odaklanan dergi makalelerine ilişkin temel bilgiler

Zaman aralığı	Makale	Dergi	Yazar	Tek yazarlı makaleler
1973-2024	489	263	896	255

Tablo 2'de sunulan bilgilerde, veri setine göre, “cultural literacy” anahtar kelimesi söz konusu veri tabanlarında ilk kez 1973 yılında kullanılmıştır. WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens'te “cultural literacy” anahtar kelimesiyle 263 farklı dergide 489 makale yayımlanmıştır. 51 yıllık bir süre zarfında toplam 896 farklı yazar eğitim alanında kültürel okuryazarlık üzerine araştırma yapmıştır. Tek yazar olarak kültürel okuryazarlık konusunda araştırma yapan yazar sayısı ise 255'dir. Bu veri, yazarların çoğunluğunun araştırmalarını iş birliği yoluyla yürüttüğü şeklinde yorumlanabilir.

Şekil 1, WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens'te kültürel okuryazarlık ile ilgili dergi makaleleri için bilimsel üretim grafiğini sunmaktadır.

Şekil 1. Kültürel okuryazarlık konulu makalelere ait yıllık bilimsel üretim grafiği

Şekil 1 incelendiğinde eğitimde kültürel okuryazarlık araştırmalarının 1973 yılında başladığı görülebilir. Farklı dönemler incelendiğinde, E. D. Hirsch'in 1980'li yıllarda kültürel okuryazarlığa ilişkin araştırmaları 1987 yılından sonra kavramı popüler hale getirmiştir. Sonraki yıllarda bu popülerlik azalsa da 2017 yılından sonra kültürel okuryazarlık ile ilgili makale sayısında önemli bir artış tespit edilmiştir. Son beş yıldaki makale sayıları incelendiğinde 2019 yılında (f=23) olan makale sayısı, 2020 yılında (f=17), 2021 yılında (f=22), 2022 yılında (f=34), 2023 yılında (f=30), 2024 yılında ise (f=34) olduğu görülmektedir.

Kültürel okuryazarlık üzerine hazırlanan bilimsel makale sayısındaki artış, küresel ölçekte toplumlar ve kültürler arasındaki etkileşimlerin yoğunlaşması ile bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Tablo 3, WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens veri tabanlarında kültürel okuryazarlık konusuna en çok ilgi gösteren ilk 8 araştırmacıyı sunmaktadır. Tablo içinde bu araştırmacıların çalıştıkları kurumlar ve ürettikleri makale sayısı yer almaktadır.

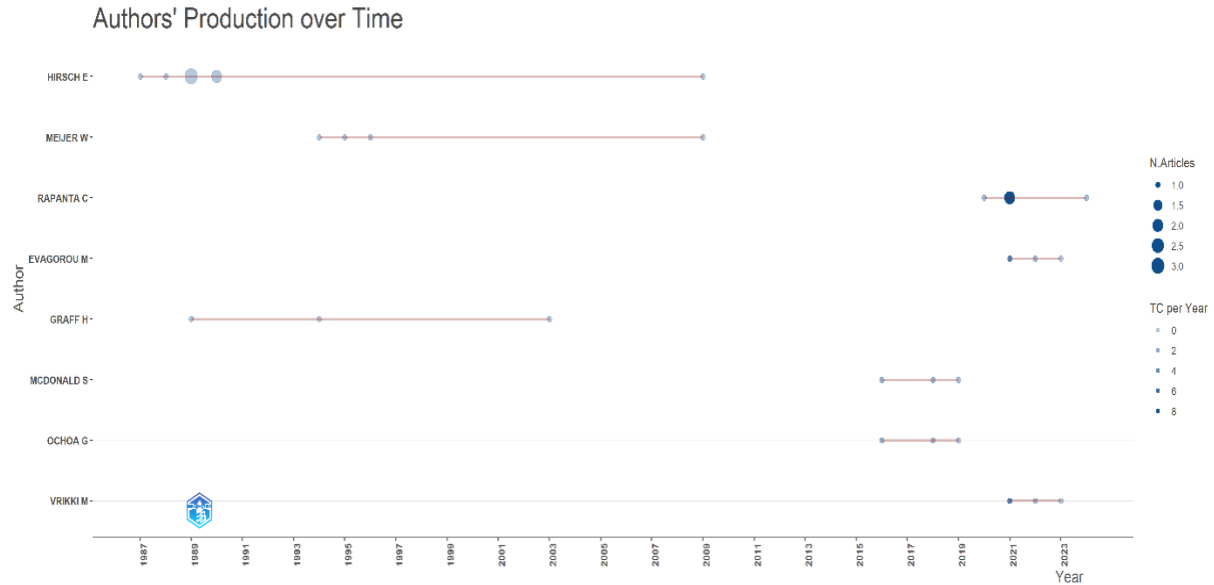
Tablo 3. Kültürel okuryazarlık konusunda en üretken yazarlar

Yazarlar	Kurumlar	Makale (f)
E. D. Hirsch	University of Virginia, ABD	8
Wilna A. J. Meijer	University of Ghent, Belçika	4
Chrysi Rapanta	Universidade Nova de Lisboa, Portekiz	4
Maria Evagorou	University of Nicosia, Kıbrıs	3
Harvey J. Graff	University of Texas at Dallas, ABD	3
Sarah McDonald	Monash University, Avustralya	3
Gabriel García Ochoa	Monash University, Avustralya	3
Maria Vrikki	University of Nicosia, Kıbrıs	3

Tablo 3 incelendiğinde, University of Virginia'dan E. D. Hirsch'in kültürel okuryazarlık ile ilgili 8 makale ile en aktif yazar olduğu görülmektedir. Onu 4'er makale ile Wilna A. J. Meijer ve Chrysi Rapanta takip etmektedir. Tabloda, makale sayısı için altında kalan yazarların sayıca

fazla olması ve bunlara yönelik sağlıklı bir sıralama yapılamaması nedeniyle bu gruba yer verilmemiştir.

Yazarlardan bazılarının ABD, Belçika, Güney Kıbrıs, Avustralya ve Portekiz gibi ülkelerden olduğu ve yine bu ülkelerde çalıştığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu kavramın farklı ülkelerden araştırmacıların ilgisini çektiğini göstermektedir. Konuyla ilgilenen araştırmacıların yayın başlangıç yılı ve atıf değerleri Şekil 2'de gösterilmektedir.

Şekil 2. Yazarların yayın başlangıç yılı ve atıf değerleri

Şekil 2’de sunulan bilgilere göre, E. D. Hirsch’in kültürel okuryazarlık ile ilgili ilk makalesinin WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens veri tabanlarıyla sınırlı olarak, 1987 yılında yayımlandığı görülmektedir. Hirsch, 1987–2009 döneminde sekiz makale üreterek ilk sekiz araştırmacı arasında hem en eski yayına hem de en yüksek makale sayısına ulaşmıştır. Şekilde yer alan nokta boyutları araştırmacıların ilgili yıla göre makale sayısını, renk yoğunlukları ise makalelerin atıf sayılarını yansıtmaktadır. Buna göre Hirsch ve Chrysi Rapanta, yıl başına en çok makale kaleme alan iki isim olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 4, WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens’te dergi makalelerine ait kültürel okuryazarlık ile ilgili makalelerin atıf tablosunu sunmaktadır.

Tablo 4. Kültürel okuryazarlık konusunda en çok atıf alan makaleler

Yazar	Yıl	Dergi	Makale Başlığı	Atıf sayısı(f)
Gert Biesta	2009	Educational Assessment, Evaluation and Accountability	Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education	1123
Louisa C. Moats & Barbara R. Foorman	2003	Annals of Dyslexia	Measuring teachers' content knowledge of language and reading	310
Louisa C. Moats	2009	Reading And Writing	Knowledge foundations for teaching reading and spelling	210

Mable B. Kinzie, vd.	1994	Research In Higher Education	Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines	179
Joan Eisterhold Carson, vd.	1990	Tesol Quarterly	Reading-writing relationships in first and second language	165
Martin E. Sandler	2000	Research In Higher Education	Career decision-making self-efficacy, perceived stress, and an integrated model of student persistence: A structural model of finances, attitudes, behavior, and career development	161
Mark Warschauer	2007	Learning Inquiry	The paradoxical future of digital learning	154
Jeffrey S. Brooks & Anthony H. Normore	2009	Educational Policy	Educational leadership and globalization: Literacy for a glocal perspective	147
Deborah McCutchen, vd.	2002	Annals of Dyslexia	Reading teachers' knowledge of children's literature and English phonology	135
Glen S. Aikenhead & Dean Elliott	2010	Canadian Journal of Science, Mathematics and Technology Education	An emerging decolonizing science education in Canada	125

Tablo 4'te sunulan bilgilere göre, Gert Biesta 2009 yılında Educational Assessment, Evaluation and Accountability dergisinde yayınladığı "Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education" adlı akademik makalesi kültürel okuryazarlık bağlamında uluslararası düzeyde araştırmacılardan en fazla ilgiyi görmüştür.

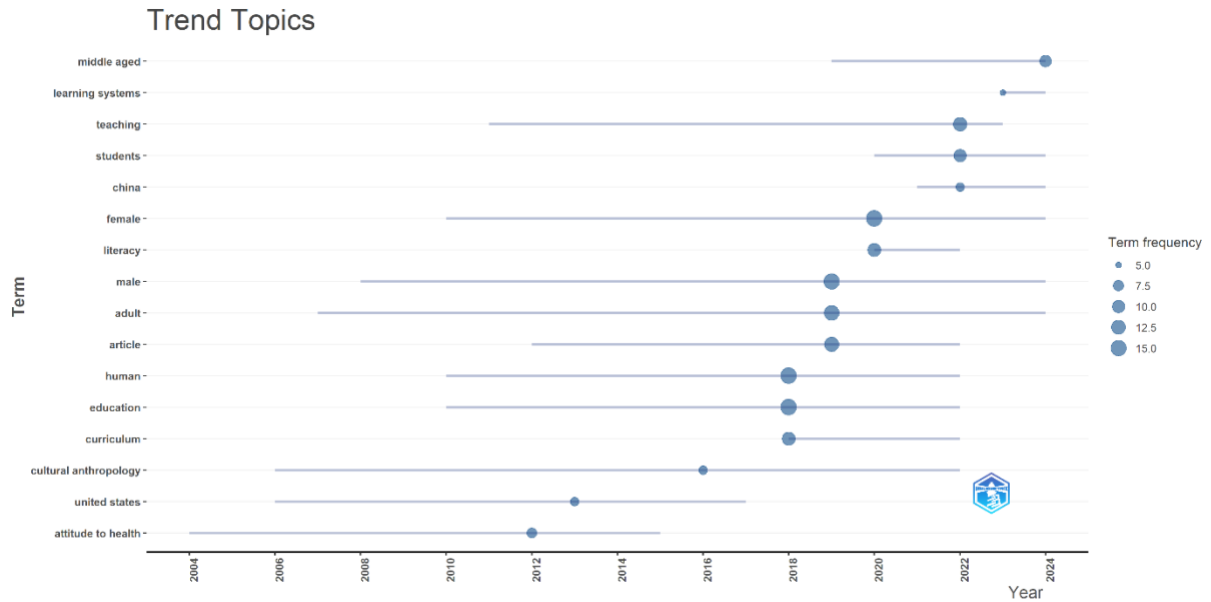
Biesta, eğitimde son yıllarda "öğrenmenin ön plana çıkması" olarak adlandırdığı bir sürecin yaşandığını belirtmekte ve bunun eğitimi, öğrencinin bireysel öğrenme sürecine indirgediğini, böylece eğitimin amacına dair tartışmaların arka plana atıldığını savunmaktadır. Ayrıca, eğitimin yalnızca etkili olup olmadığına odaklanmanın yanlış olduğunu, "Eğitim ne için etkili?" ve "Kim için etkili?" sorularının sorulması gerektiğini vurgulamaktadır. Çalışmada kültürel okuryazarlık doğrudan ele alınmamaktadır. Ancak sosyalleşme ve eğitim yoluyla kültürel aktarım konularına değinildiğinden, dolaylı olarak kültürel okuryazarlıkla ilişkili olduğu söylenebilir (Biesta, 2009). Diğer araştırmalarda doğrudan olmasa da eğitimde dil öğretimi, dijital beceriler ve öğrenci gelişimini hedefleyen modeller bağlamında kültürel süreçler ile bilginin anlaşılma ve yapılandırılma dinamiklerini ele alan konulara yer verilmektedir. Araştırmamızda yalnızca eğitimde kültürel okuryazarlık kavramı ve yazar anahtar kelimeleri ile filtreleme uygulamamıza rağmen, bu çalışmaların atıf sıralamasında öne çıkması, kültürel okuryazarlık literatürünün inşasında doğrudan kavramsal kullanımın ötesinde, disiplinler arası etkileşim ağlarının belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Şekil 3, kültürel okuryazarlığa ilişkin bilimsel makalelerin en çok yayımlandığı dergileri göstermektedir.

Şekil 4’te sunulan kelime bulutu, kültürel okuryazarlık bağlamında araştırmalarda kullanılan anahtar kelimeler ile sınırlandırılmıştır. Kelime bulutu oluşturulurken ilk 50 anahtar “keyword plus” analize dahil edilmiştir. Şekil 4’e göre kültürel okuryazarlık ile ilgili makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler education, teaching, curriculum, literacy olarak görülmektedir.

Literatürde, Garfield'a (1990) göre anahtar keyword plus, yazarların kullandığı anahtar kelimelere kıyasla daha kapsamlı bilgi sağladığı belirtilmektedir. Bu bağlamda, belirli bir konuda araştırma yapmayı amaçlayan araştırmacılar, dergi yönergelerine göre 3 ila 6 anahtar kelime kullanmaktadır. WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens araştırmacıların yayınlarda kullandıkları anahtar kelimeler üzerinden ilgili alanda daha kapsamlı bilgiye erişmek için keyword plus terimleri üretmektedir. Dolayısıyla keyword plus, anahtar kelimeler ile diğer ilgili anahtar kelimeler arasındaki ilişkiyi ve konuyla ilgili eğilimi ortaya koymaktadır (Tripathi, et al., 2018).

Hangi konuların daha sık çalışıldığını belirlemek için “trend topics” analizi yapılmış ve sonuçlar Şekil 5’te sunulmuştur.

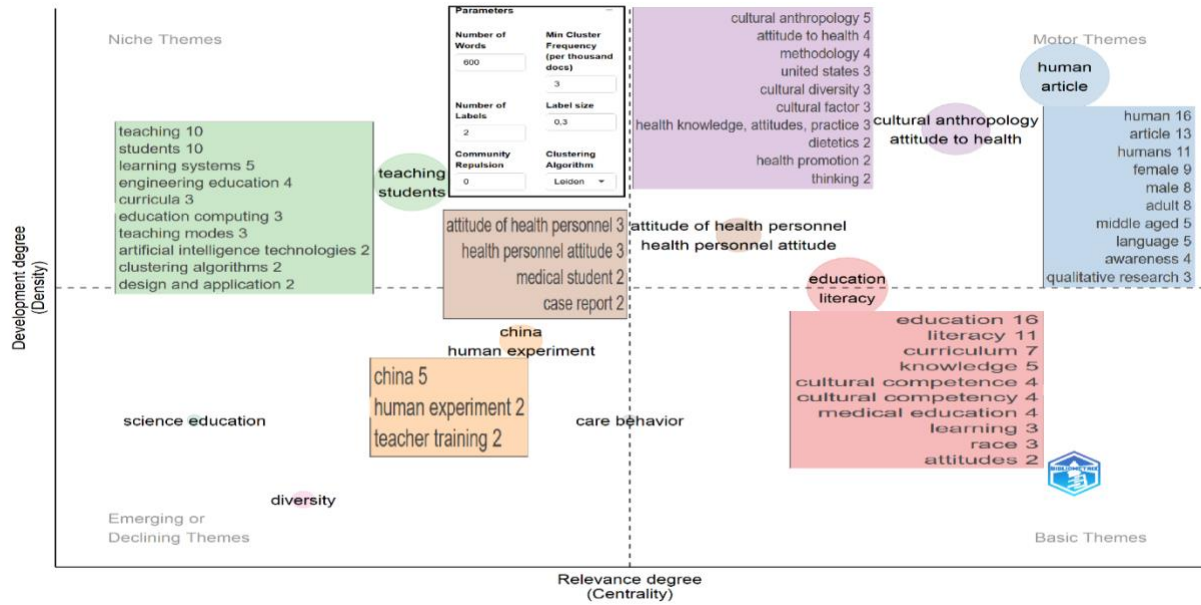

Şekil 5. Kültürel okuryazarlık kapsamında güncel olarak sık çalışılan konular

Şekil 5'e göre son yıllarda kültürel okuryazarlık ile ilgili eğitimdeki en popüler konular arasında kültürel antropoloji, öğretim, öğrenme sistemleri, okuryazarlık yer almaktadır.

Şekil 5'teki konulardan bazıları veri setindeki makalelerde yer alan örneklemeler ile ilgili olduğu söylenebilir. Kültürel okuryazarlığa ilişkin araştırmalar devam ettikçe, zaman içinde popüler konuların türlerindeki artışı da etkilediği yorumu yapılabilir.

Şekil 6'da kültürel okuryazarlığa ilişkin yapılan araştırmaların tematik haritasına yer verilmiştir.

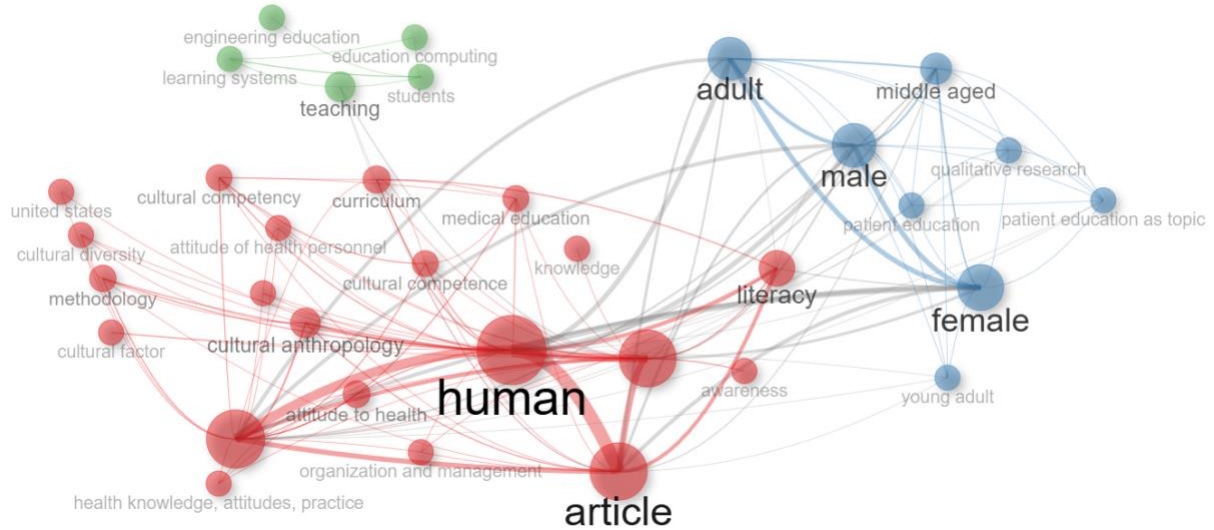

Şekil 6. Kültürel okuryazarlık kapsamındaki araştırmaların tematik haritası

Şekilde kültürel okuryazarlık ile ilgili yoğun ve güçlü temalar arasında kültürel antropoloji, sağlık tutumu, sağlık personelinin tutumu yer alırken, geliştirilebilecek ya da bu ihtimal dahilinde olan temalar; öğretim, öğrenci, öğrenme sistemleri, müfredat ve yapay zekâ teknolojileridir. Daha fazla gelişmesi gereken ek temalar arasında ise Çin, öğretmen eğitimi, insan deneyimleri, bilim eğitimi bulunmaktadır. Son olarak bu konu ile ilgili temel olan temaların davranış eğitimi, eğitim, okuryazarlık ve kültürel eğilim olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 6' da yer alan görseldeki merkezilik, bir ağ kümesinin diğer kümelerle kıyasla etkileşim düzeyi ve oluşan bir temanın önemi hakkında bilgi sağlamakta ve X ekseninde gösterilmektedir. Tematik haritalamadaki Y ekseninde sembolize edilen yoğunluk ise küme ağırlığının iç gücünü ölçmekte ve tema gelişiminin ölçüsü olarak görülebilmektedir (Di Cosmo, et al., 2021). Burada renkli daireler şeklindeki kabarcıklar anahtar kelime kümelerini temsil etmektedirler ve bunların isimleri, birlikte bulunmalarına göre en ilgili anahtar kelimeler olarak görülmektedir. Burada yer alan kümeler bulundukları konuma göre; sağ üstte yer alanlar merkezi ve gelişmiş olanlar, sağ altta yer alanlar uzmanlaşmış ve çevresel olan oldukça gelişmiş ve korunanlar, sol altta yer alanlar daha az gelişmiş ve marjinal olan ve son olarak sol üstte yer alanlar çevresel olarak önemli ve gelişmemiş olan kümeler olarak bilinmektedir (Romero-Perdomo et al., 2022; Imaduddin & Eilks, 2024).

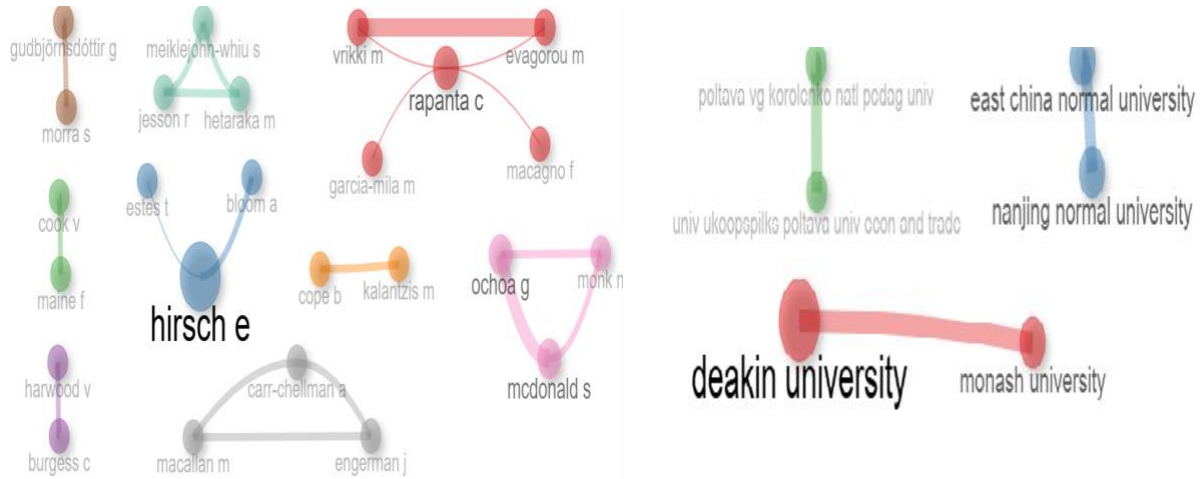
Şekil 7'de yazar anahtar kelimelerinden oluşan anahtar kelime ağı sunulmuştur.

Şekil 7. Kültürel okuryazarlık araştırmalarında yazar anahtar kelimelerinden üretilen kelime ağı

Şekil 7’de yazar anahtar kelimelerinden oluşturulan kelime ağında, makalelerde birlikte daha sık kullanılan anahtar kelimeler üç grup halinde görülmektedir. Kırmızı kümede kültürel antropoloji, kültürel çeşitlilik, kültürel eğilim gibi anahtar kelimelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Öte yandan yeşil kümede mühendislik, eğitim politikası gibi anahtar kelimeler bulunmaktadır. Mavi kümede nitel araştırma, cinsiyet ve yaş gruplarına yönelik anahtar kelimelerin kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 8’de kültürel okuryazarlığa ilişkin yazarlar arasındaki ve kurumlar arasındaki iş birliği ağı verilmiştir.

Şekil 8. Kültürel okuryazarlığa ilişkin yazarlar arasındaki ve kurumlar arasındaki iş birliği ağı

Şekil 8’de yer alan yazarlar ve kurumlar arası iş birliği ağını gösteren yukarıdaki bilgilere bakıldığında Chrysi Rapanta, Maria Evagorou, Maria Vrikki, Merce Garcia-Mila, Fabrizio Macagno arasındaki iş birliğinin kuvvetli olduğu görülmektedir. Şekilde yer alan kurumlar arasındaki iş birliği ağına bakıldığında ise Avustralya’da bulunan Deakin University ve Monash University iş birliğinin olduğu söylenebilir. Öte yandan Çin’de bulunan East China Normal

University ile Nanjing Normal University arasında da iş birliği söz konusudur. Ukrayna'daki Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University ile yine aynı ülkedeki Poltava University of Economics and Trade arasında iş birliği olduğu söylenebilir..

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kültürel okuryazarlık ile ilgili makalelerin bibliyometrik incelemesinin gerçekleştirildiği bu araştırmada ilk ortaya konan sonuç incelenen konuyla alakalı yayınların yıllar içindeki seyriyle ilgilidir. Bu sonuca göre, WoS, Scopus, PubMed, Lens ve Dimensions veri tabanlarından “cultural literacy” anahtar kelimesi ile 263 farklı dergiden ve 489 makaleden elde edilen bilgilere göre kültürel okuryazarlık ile ilgili ilk çalışma 1973 yılında yayımlanmıştır. 51 yıllık bir süre zarfında toplam 896 farklı yazar kültürel okuryazarlık üzerine araştırma yapmıştır. Yazarların çoğunluğunun araştırmalarını iş birliği ile yaptığı görülmüştür. 1973 yılını takip eden ilk yıllarda yayın sayısında önemli bir artış olmamakla birlikte belirli yıllarda yayın sayısı artmış veya azalmış olarak görülmektedir. Ancak 1987 yılından itibaren yayın sayılarında çarpıcı bir artış tespit edilmiştir. E. D. Hirsch'in yapmış olduğu çalışmalar sonucunda kavram bu yıllarda popülerlik kazanmıştır. Araştırma sayısı 1987-2017 yılları arası dönem dönem artış azalış şeklinde ilerlemiştir. 2017 yılından itibaren ilgili alandaki çalışmalarda tekrar artış tespit edilmiştir. Yayın sayısı genel olarak değerlendirildiğinde geçmişten günümüze doğru artış gösterdiği yönünde değerlendirilebilir.

Kültürel okuryazarlık konusuna en çok ilgi gösteren yazar olan University of Virginia'dan E. D. Hirsch'in “kültürel okuryazarlık” ile ilgili 8 makale ile en aktif yazar olduğu görülmektedir. En fazla makale sayısına sahip olan E. D. Hirsch,'in eğitim alanında kültürel okuryazarlık ile ilgili ilk makalesini olarak 1987 yılında yayımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte E. D. Hirsch ve Chrysi Rapanta'nın yıl başına en çok makale yazan araştırmacılar olduğu görülebilir.

Kültürel okuryazarlık ile ilgili en çok atıf alan makale, Gert Biesta'nın 2009 yılında Educational Assessment, Evaluation and Accountability dergisinde yayınladığı "Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education" adlı akademik makalesi ön plana çıkmaktadır. Bu makale eğitimde son yıllarda "öğrenmenin ön plana çıkması" olarak adlandırdığı bir sürecin yaşandığını belirtmekte ve bunun eğitimi, öğrencinin bireysel öğrenme sürecine indirgediğini, böylece eğitimin amacına dair tartışmaların arka plana atıldığını savunmaktadır. Ayrıca, eğitimin yalnızca etkili olup olmadığına odaklanmanın yanlış olduğunu, "Eğitim ne için etkili?" ve "Kim için etkili?" sorularının sorulması gerektiğini vurgulamaktadır. Kültürel okuryazarlık doğrudan ele alınmamakta ancak makalede sosyalleşme ve eğitim yoluyla kültürel aktarım konularına değinildiğinden, dolaylı olarak kültürel okuryazarlıkla ilişkili olduğu söylenebilir.

En çok atıf alan diğer araştırmalarda doğrudan olmasa da eğitimde dil öğretimi, dijital beceriler ve öğrenci gelişimini hedefleyen modeller bağlamında kültürel süreçler ile bilginin anlaşılma ve yapılandırılma dinamiklerini ele alan konulara yer verilmektedir. Araştırmamızda yalnızca eğitimde kültürel okuryazarlık kavramı ve yazar anahtar kelimeleri ile filtreleme uygulamamıza rağmen, bu çalışmaların atıf sıralamasında öne çıkması, kültürel okuryazarlık literatürünün inşasında doğrudan kavramsal kullanımın ötesinde, disiplinler arası etkileşim ağlarının belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Kültürel okuryazarlığa ilişkin bilimsel makalelerin en sık yayımlandığı derginin 27 makale ile “Interchange” olduğu görülmektedir. Bu derginin yayın kapsamı incelendiğinde eğitim teorisi,

araştırma, analiz, tarih, felsefe, politika ve uygulama gibi konularda makaleler yayınladıkları görülmektedir. “Studies in Philosophy and Education” dergisi ise 26 makale ile ikinci sıradadır. Bu dergi eğitim araştırmaları, politikaları ve uygulamalarında felsefi ve kuramsal konulara odaklanmaktadır. “Prospects” dergisi 14 makale ile üçüncü sıradadır. Bu dergi kültür, kalkınma, ekonomi, etik, toplumsal cinsiyet, siyaset, sosyoloji, sürdürülebilirlik ve eğitim konularına odaklanmaktadır.

Kültürel okuryazarlık bağlamında araştırmalarda kullanılan anahtar kelimeler (keyword plus), “cultural literacy” kavramı ve yazar anahtar kelimeleri ile sınırlandırılan kelime bulutunda en sık kullanılan anahtar kelimeler “education, teaching, curriculum, literacy” olduğu görülmektedir.

Son yıllarda kültürel okuryazarlık ile ilgili eğitimdeki en popüler konular arasında kültürel antropoloji, öğretim, öğrenme sistemleri, okuryazarlık yer almaktadır. Şekil 5’deki konulardan bazıları veri setindeki makalelerde yer alan örneklemeler ile ilgili olduğu söylenebilir. Kültürel okuryazarlığa ilişkin araştırmalar devam ettikçe, zaman içinde popüler konuların türlerindeki artışı da etkilediği yorumu yapılabilir.

Kültürel okuryazarlık ile ilgili yoğun ve güçlü temalar arasında kültürel antropoloji, sağlık tutumu, sağlık personelinin tutumu yer alırken, geliştirilebilecek ya da bu ihtimal dahilinde olan temalar; öğretim, öğrenci, öğrenme sistemleri, müfredat ve yapay zekâ teknolojileridir. Daha fazla gelişim potansiyeline sahip olan ek temalar arasında ise Çin, öğretmen eğitimi, insan deneyimleri, bilim eğitimi bulunmaktayken, kültürel okuryazarlık ile ilgili temel olan temaların davranış eğitimi, eğitim, okuryazarlık ve kültürel eğilim olduğu tespit edilmiştir.

Yazar anahtar kelimelerinden oluşturulan kelime ağında, makalelerde birlikte daha sık kullanılan anahtar kelimeler üç grup halinde görülmektedir. Kırmızı kümede kültürel antropoloji, kültürel çeşitlilik, kültürel eğilim gibi anahtar kelimeler, yeşil kümede mühendislik, eğitim politikası gibi anahtar kelimeler, mavi kümede nitel araştırma, cinsiyet ve yaş gruplarına yönelik anahtar kelimelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yazarlar ve kurumlar arası iş birliği ağına bakıldığında Chrysi Rapanta, Maria Evagorou, Maria Vrikki, Merce Garcia-Mila, Fabrizio Macagno arasındaki iş birliğinin kuvvetli olduğu görülmektedir. Kurumlar arasındaki iş birliği ağına bakıldığında ise Avustralya’da bulunan Deakin University ve Monash University iş birliğinin olduğu söylenebilir. Öte yandan Çin’de bulunan East China Normal University ile Nanjing Normal University arasında da ilişki söz konusudur. Ukrayna’daki Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University ile yine aynı ülkedeki Poltava University of Economics and Trade arasında iş birliği olduğu söylenebilir.

Literatürde bulunan bibliyometrik türdeki araştırmalar; Wang ve Zang (2022)’ın “Cross-cultural learning: a visualized bibliometric analysis based on bibliometrix from 2002 to 2021” isimli araştırması ve Syamsijulianto vd. (2024)’nin hazırlamış olduğu “Civic cultural literacy research trends in primary schools” isimli araştırmadır. Wang ve Zang (2022) tarafından gerçekleştirilen bibliyometrik çalışmada, WoS veri tabanında indekslenen araştırmaların 2002-2021 döneminde ele alındığı ve yayın sayısının bu süreçte yaklaşık dört kat arttığı belirtilmektedir. Söz konusu araştırmada artışın özellikle 2015 yılında ivme kazandığı vurgulanırken, bizim çalışmamızda 2017’de belirgin bir sıçrama tespit edilmiş, bu durum beş farklı veri tabanından derlediğimiz veri setinin kapsam genişliğinden kaynaklanmış olabilir. Bu

sonuçlardan hareketle kültürel okuryazarlık ile ilgili konuların belirli dönemlerde araştırmacıların ilgisini çektiği şeklinde yorumlanabilir. Bunun sebebi olarak kültürel okuryazarlık üzerine hazırlanan bilimsel makale sayısındaki artışın küresel anlamda toplumların ve kültürlerin etkileşimlerinin artması, aynı zamanda bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve küreselleşmenin etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca, Syamsijulianto vd. (2024) tarafından yürütülen çalışmada kültürel okuryazarlığa en fazla katkı sunan yazarlar arasında olan Chrysi Rapanta, Maria Vrikki ve Maria Evagorou'nun; kendi analizimizde de en çok atıf alan ilk sekiz yazar arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kültürel okuryazarlık alanında en çok yayın yapan dergiler bakımından Wang ve Zang (2022)'ın bulguları ile bizim araştırmamız arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada incelenen makalelerden hareketle sonraki araştırmalara birtakım öneriler getirilebilir. Bu çalışmada WoS, Scopus, PubMed, Dimensions ve Lens veri tabanlarında yer alan makale türündeki araştırmalar incelenmiştir. Sadece makalelerle sınırlı kalmayıp kitap bölümleri, kongre bildirileri ve tezler gibi diğer akademik yayın türleri de kapsam dahiline alınarak daha geniş bir literatür haritası çıkarılabilir. Kültürel okuryazarlığın eğitsel boyutunu daha derinlemesine kavrayabilmek için, farklı eğitim kademelerine ait öğretim programları ve ders kitapları; kültürel içerik, değer aktarımı ve kültürlerarası etkileşim bileşenleri açısından analiz edilebilir. Bu tür nitel içerik analizleri, eğitim materyallerinin kültürel farkındalık ve kültürel çeşitliliğe ne ölçüde yer verdiğini ortaya koyarak öğretim sürecine eleştirel bir bakış açısı kazandırabilir. Ayrıca, öğrencilerin kültürel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılması önerilmektedir. Farklı öğretim stratejileri, dijital içerikler ya da kültürlerarası öğrenme etkinlikleriyle desteklenen deneysel araştırma tasarımları, söz konusu becerinin hangi yöntemlerle daha etkili biçimde geliştirilebileceğine dair somut veriler sunabilir. Bu tür çalışmalar, eğitim ortamlarında uygulayıcılara yönelik yeni ve etkili yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
- Biesta, G. (2009). Good education in an age of measurement: on the need to reconnect with the question of purpose in education. *Educ Asse Eval Acc*, 21, 33-46. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9064-9>.
- Cue, E. N. & Casey, Z. A. (2017). "I didn't know anything about it": Critical pedagogy, cultural literacy, and (missed?) opportunities for praxis. *i.e.: Inquiry in Education*, 9(2), Article 3. <https://digitalcommons.nl.edu/ie/vol9/iss2/3>.
- Demir, Ş., & Kınır, S. (2022). Öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerinde kültürel okuryazarlık. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 75-103.
- Di Cosmo, A., Pinelli, C., Scandurra, A., Aria, M., & D'Aniello, B. (2021). Research trends in octopus biological studies. *Animals*, 11(6), 1808. <https://doi.org/10.3390/ani11061808>.
- Dündar, R., & Kızık, M. M. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel okuryazarlık. *International Journal of New Approaches in Social Studies*, 7(1), 144-157. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1227233>.
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105, 1809-1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>.
- Ferdman, B. (1990). Literacy and cultural identity. *Harvard Educational Review*, 60(2), 181-205.
- Garcia-Mila, M., Miralda-Banda, A., Luna, J., Remesal, A., Castells, N. & Gilabert, S. (2021). Change in classroom dialogicity to promote cultural literacy across educational levels. *Sustainability*, 13, 6410. <https://doi.org/10.3390/su13116410>.
- Garfield, E. (1990). Keywords Plus: ISI's breakthrough retrieval method. Part 1. Expanding your searching power on current contents on diskette. *Current Comments*, 1(32), 5-9.
- Gençtürk Güven, E. (2021). Kültürel okuryazarlık (Ed. Karatekin, K. & Gençtürk Güven, E.) *Sosyal bilgiler için çoklu okuryazarlıklar II* içinde (s. 1-36). Ankara: Pegem.

- Güneş, F. (2019). Okuryazarlık yaklaşımları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(3), 224-246. DOI: 10.29250/sead.634908.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve kültür* (Üçüncü Basım), İstanbul: Remzi.
- Hirsch, E. D. (1983). Cultural literacy. *The American Scholar*, 52(2), 159-169. <http://www.jstor.org/stable/41211231>.
- Hirsch, E. D. (1984, January). *Cultural literacy*. Paper presented at the National Adult Literacy Conference, Washington, DC.
- Imaduddin, M., & Eilks, I. (2024). A scoping review and bibliometric analysis of educational research on water literacy and water education. *Sustainable Chemistry and Pharmacy*, 42, 101833. <https://doi.org/10.1016/j.scp.2024.101833>.
- Karaca, A., & Kılcan, B. (2023). The adventure of artificial intelligence technology in education: Comprehensive scientific mapping analysis. *Participatory Educational Research*, 10(4), 144-165. <https://doi.org/10.17275/per.23.64.10.4>.
- Kafadar, T., & Şan, S. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre kültürel okuryazarlık. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 214-234.
- Kılıçoğlu Kıvrak, A., Özden, M., & Erbaş, Y. H. (2023). Kültürel okuryazar mıyım? Bir ölçek geliştirme çalışması. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 19, 23-40. <https://doi.org/10.46250/kulturder.1334296>.
- Maine, F., Cook, V. & Lähdesmäki, T. (2019). Reconceptualizing cultural literacy as a dialogic practice. *London Review of Education*, 17(3): 383-392. DOI <https://doi.org/10.18546/LRE.17.3.12>.
- McBurney, M. K., & Novak, P. L. (2002, September). *What is bibliometrics and why should you care?*. In Proceedings. IEEE international professional communication conference (pp. 108-114). IEEE.
- Mengüloğlu, G., & Sarıkaya, B. (2024). Türkçe öğretmeni adaylarının kültür okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı becerilerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 9(2), 280-292. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1586944>.
- Merryfield, M. M. (1989). *Cultural literacy and African education*. Annual Conference of the African Studies Association.
- Naqeeb, H. (2012). Promoting cultural literacy in the EFL classroom. *Global Advanced Research Journal of Educational Research and Reviews*, 1(4), 41-46.
- Ochoa, G. G., McDonald, S., & Monk, N. (2018). Adapting open-space learning techniques to teach cultural literacy. *Open Cultural Studies*, 2(1), 510-519.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi dünyası*, 11(1), 101-121.
- Romero-Perdomo, F., Carvajalino-Umaña, J.D., Moreno-Gallego, J.L., Ardila, N. & González-Curbelo, M.Á. (2022). Research trends on climate change and circular economy from a knowledge mapping perspective. *Sustainability*, 14, 521. <https://doi.org/10.3390/su14010521>.
- Salo Lee, L. (2007). Towards cultural literacy. In Taina Kaiovola & Monica Melen Paaso (Eds). *Education for global responsibility- Finnish perspectives* (pp. 74-81). Publications of the Ministry of Education.
- Syamsijulianto, T., Sa'ud, U. S., Riyana, C., Satria, T. G., & Pranata, A. (2024). Civic cultural literacy research trend in primary schools: Tren penelitian literasi budaya kewarganegaraan di sekolah dasar. *Jurnal Elementaria Edukasia*, 7(3), 2957-2970.
- TDK (2025). *Okuryazarlık*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Tripathi, M., Kumar, S., Sonker, S. K., & Babbar, P. (2018). Occurrence of author keywords and keywords plus in social sciences and humanities research: A preliminary study. *COLLNET Journal of Scientometrics and Information Management*, 12(2), 215-232.
- UNESCO (2025). *Literacy*. <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know?hub=401> adresinden erişilmiştir.
- Tylor, E. B. (1920). *Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, language, art and custom* (sixty edition), J.Murray.
- Wang, J., & Zhang, S. (2022). Cross-cultural learning: A visualized bibliometric analysis based on bibliometrix from 2002 to 2021. *Mobile Information Systems*, 1, 7478223.
- Zor, A. (2014). Kültürel okuryazarlık açısından görsel sanatlar dersinin önemi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4). <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-02-04-01>.

EXTENDED ABSTRACT

Scientific Mapping Analysis on Cultural Literacy Research in Education

Introduction

It is known that the word culture, which is used in the sense of the formation, development, improvement and glorification of human intelligence (esprit), comes from cultura and was used in the past in Latin for 'colere', to drive, to cultivate, and 'cultura' for 'crop' in Turkish (Güvenç, 1979, s. 96). Although it is known that culture has been used in a wide range of different meanings in different languages throughout history, culture or civilization, which is used instead of it, can be defined as a complex whole that includes knowledge, art, customs, traditions or similar skills, abilities or habits acquired (learned) by human beings as members of a society (Tylor, 1920). Culture also includes the specific behaviors that represent a group and the ideas that shape the social reality underlying these behaviors (Ferdman, 1990, p. 186).

Understanding, analyzing and evaluating these views emphasizes the importance of cultural literacy. Literacy is not only reading, writing and counting skills, but also a set of ever-evolving competencies required by the digital age. In today's rapidly changing information environment, this process, which includes understanding, interpretation, creation and communication skills, involves continuous learning in a wide range of areas from media literacy to digital skills, sustainable development and global citizenship (UNESCO, 2025). The concept of cultural literacy was first introduced by E. D. Hirsch in the 1980s. Hirsch discussed the concept in his articles 'Culture and Literacy' (1980) and 'Cultural Literacy' (1983), and then Hirsch popularized the term in his book 'Cultural Literacy', arguing that a person needs more than basic literacy, i.e. the ability to read and write, to participate fully in society (Gençtürk-Güven, 2021, p. 10; Merryfield, 1989, p. 4; Naqeeb, 2012, p. 42; Ochoa, McDonald, & Monk, 2018, p. 511).

In this study, we focused on the researches scanned in Web of Science, Scopus, Dimensions, PubMed, Lens databases that contain the term “cultural literacy” and aimed to reveal the status of cultural literacy literature.

Method

In this study, a bibliometric analysis was conducted on articles related to cultural literacy in the field of education. Bibliometric analysis encompasses a comprehensive statistical approach that includes research conducted on a specific topic, scientific production graph by year, identifying the most influential authors, institutions and sources, authors' collaboration and citation networks, and current trends in the field (Aria & Cuccurullo, 2017; McBurney & Novak, 2002). In this study, journal articles with the keyword “cultural literacy” in journals indexed in WoS, Scopus, PubMed, Dimensions and Lens databases were analyzed.

For the analysis of the research data, the R-Studio program, which is compatible with the infrastructure of the R Statistics program, was used. The R programming language is open source and offers many different options to users, so it is constantly updated. In this study, the data were analyzed using the “bibliometrics” package developed in collaboration with Massimo Aria and Corrado Cuccurullo from the University of Naples Federico II (Karaca & Kılcan, 2023, p. 149). The “Bibtex” file downloaded from WoS and “CSV” files downloaded from Scopus, Dimensions and Lens, and “Plain Text” files downloaded from PubMed were

combined in “xlsx” format on R-Studio, and then the “bibliometrics” package added to R-Studio was activated and added to this interface.

Result and Discussion

The first result of this study, in which a bibliometric analysis of articles related to cultural literacy was conducted, is related to the course of the publications related to the examined topic over the years. According to this result, according to the information obtained from 263 different journals and 489 articles with the keyword “cultural literacy” from WoS, Scopus, PubMed, Lens and Dimensions databases, the first study on cultural literacy was published in 1973. Over a period of 51 years, a total of 896 different authors conducted research on cultural literacy. In these databases, it is seen that E. D. Hirsch from the University of Virginia, who shows the most interest in cultural literacy, is the most active author with 8 articles on “cultural literacy”. In the findings of the most cited articles on cultural literacy, Gert Biesta published his academic article “Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education” in Educational Assessment, Evaluation and Accountability in 2009. The journals in which scientific articles on cultural literacy are published most frequently are “Interchange” with 27 articles. The most frequently used keywords in the articles on cultural literacy in these databases are education, teaching, curriculum, literacy. In recent years, the most popular trending topics in education related to cultural literacy include cultural anthropology, teaching, learning systems, literacy. Themes related to cultural literacy include cultural anthropology, health attitudes, attitudes of health personnel, while themes that can be developed or are likely to be developed include concepts such as teaching, students, learning systems, curriculum, artificial intelligence technologies. Additional themes with potential for further development include China, teacher education, human experiences, science education, and finally, the keywords behavioral education, education, literacy, cultural disposition. In the word network created from author keywords, it can be mentioned that there are keywords such as cultural anthropology, cultural diversity, cultural disposition, and on the other hand, there are studies that are related to topics such as cultural literacy, engineering, and education policy, although not closely. Looking at the collaboration network between authors and institutions, it is seen that the collaboration between Chrysi Rapanta, Maria Evagorou, Maria Vrikki, Merce Garcia-Mila, Fabrizio Macagno is strong. Looking at the cooperation network between institutions, it can be said that there is cooperation between Deakin University and Monash University in Australia. There is also a relationship between East China Normal University and Nanjing Normal University in China. There is also cooperation between Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University in Ukraine and Poltava University of Economics and Trade in the same country.

Journal of Education and New Approaches

Makale Bilgileri:	Eğitimde Kültürel Okuryazarlık Araştırmaları Üzerine Bilimsel Haritalama Analizi
Makale Türü:	Araştırma makalesi
Geliş Tarihi:	28.03.2025
Kabul Tarihi:	27.06.2025
Yayın Tarihi:	30.06.2025
Sorumlu yazar	Muhammed Zeki Güz, mzekiguz@gmail.com
Değerlendirme:	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Etik Beyan:	* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması:	Yapıldı / Turnitin
Etik Kurul Kararı:	Etik Kurul Kararından muafır.
Katılımcı Rızası:	Katılımcı yoktur.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Yazar Katkısı	Bütün yazarlar eşit katkıda bulunmuşlardır.
Telif Hakları & Lisans:	Dergi, dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve çalışmaları Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında yayımlanmaktadır.